

Claire Messudová

Žena z horního patra

Host

Nora Eldridgeová je paní Bovaryová naší doby.
ALISON LURIEOVÁ, *The New York Review of Books*

1

Jak moc zuřím? To ani nechtějte vědět. To ať nikdo radši vůbec nechce vědět.

Jsem poslušná holka, hodná holka, holka, co mívala samé jedničky, spořádaná, dobrá dcera, ambiciózní v práci, nikdy jsem nikomu nepřebrala kluka a nikdy jsem nenechala žádnou kamarádku ve štychu, zvládám problémy svých rodičů a zvládám problémy svého bratra, a v žádném případě už dávno nejsem holka, je mi přes čtyřicet, sakra, v práci se mi daří, jde mi to s dětmi, držela jsem matku za ruku, když umírala, v tu chvíli i ty čtyři roky umírání před tím, a každý den volám otci — přesně tak, každý den, a jak je tam u vás na protějším břehu, tady je zataženo a taky trochu dusno. Předpokládala jsem, že na mém hrobě bude jednou napsáno „významná umělkyně“, ale kdybych zemřela právě teď, bylo by tam spíš „báječná učitelka/dcera/kamarádka“, a mně se chce křičet a velkými písmeny si na hrob napsat: **JDĚTE VŠICHNI DO PRDELE.**

Necítí se tak všechny ženy? Jediný rozdíl je v tom, jak moc to vnímáme, jak moc si svůj vztek uvědomujeme. Zuříme všechny, kromě těch, které jsou úplně pitomé, a já se bojím, že jim vymýváme mozky už od malička, takže úplně pitomé budou nakonec i ty, co mohly být chytré. Jak to myslím? Myslím to tak, že než se prvňáčky a druhačky z Appletonovy základky dostanou ke mně do třetí třídy, už jim v hlavě nic nezbyde — zajímá je jenom Lady Gaga a Katy Perry a francouzská manikúra a pěkné oblečení a jak vypadají jejich vlasy. Ve třetí třídě! Starají se víc o svůj účes a boty než o galaxie

a housenky a hieroglyfy. Jak se nám po těch revolučních sedmdesátých letech podařilo dostat do bodu, kdy být ženou znamená hrát si na blbou a vypadat dobře? Kdysi přece každý věděl, že ještě horší než mít na hrobě napsáno „poslušná dcera“ je mít tam „vypadala dobře“. Teď jsme ale ztraceni ve světě zevnějšku.

To proto tak zuřím — ne kvůli všem těm domácím pracím a zkrášlování a povinnostem, které mám jakožto žena, nebo spíš jakožto člověk, protože možná se to týká úplně všech. Zuřím proto, že jsem se tak strašně snažila dostat pryč z toho zrcadlového bludiště, z tohoto světa klamu a přetvářky, mého světa východního pobřeží Spojených států amerických první dekády jednadvacátého století. A za každým podělaným zrcadlem je další a každá chodba končí další chodbou a já se v tomhle domě smíchu už vůbec nesměju, ale nikde nejsou dveře s nápisem VÝCHOD.

Když jsem byla malá, na pouti jsme do domu smíchu chodili každý rok, měl dvě patra a vstupovalo se do něj hrozivě se smějícím sádrovým obličejem. Vešli jste otevřenou pusou mezi obrovskými zuby po jedovatě růžovém jazyku. Už podle toho obličejte to člověku mohlo být jasné. Měl být legrační, ale byl děsivý. Podlaha se místy propadala nebo se svažovala od jedné zdi ke druhé, stěny byly pokřivené, pomalované tak, aby člověku zmátly perspektivu. Úzkou chvějící se chodbu lemovala zeštíhlující a rozšiřující zrcadla, zrcadla, která převracela obraz vzhůru nohama, všude blikala světla a houkaly sirény. Na některých místech strop najednou klesl nebo se zvedla podlaha, občas obojí najednou, a já jsem měla pocit, že mě to rozmáčkne jako housenku. Dům smíchu byl mnohem děsivější než dům hrůzy, a to hlavně proto, že jsem se v něm měla bavit. Jediné, co jsem chtěla, bylo najít cestu ven. Jenomže dveře, na kterých bylo napsáno VÝCHOD, vedly jen do dalších šílených místností, do nekonečných pohyblivých

chodeb. Z domu smíchu vedla jenom jedna cesta, nelítostná až do konce.

Nakonec jsem pochopila, že takovým domem smíchu je i život. Jediné, co chcete, je najít dveře s nápisem VÝCHOD a utéct tam, kde budete žít doopravdy, ale nenajdete je nikdy. Nebo jinak, v posledních letech tady takové dveře byly, dokonce víc než jedny, a já jimi prošla a věřila tomu, aspoň na chvíli jsem věřila, že se mi podařilo dostat do reality — ach Bože, bylo to takové blaho a zároveň hrůza, taková intenzita, zdálo se to všechno tak jiné — dokud jsem si neuvědomila, že jsem pořád uvězněná v domě smíchu. Že mě podvedli. Dveře s nápisem VÝCHOD žádný východ nebyly.

Nejsem šílená. Naštvaná, to jo, ale šílená ne. Jmenuju se Nora Marie Eldridgeová a je mi čtyřicet dva let — což je o dost víc střední věk než čtyřicet nebo i čtyřicet jedna. Nejsem ani mladá, ani stará, ani tlustá, ani hubená, ani vysoká, ani malá, ani blondýna, ani bruneta, ani pěkná, ani škaredá. Myslím, že podle všeobecného mínění „občas vypadám docela dobře“, podobně jako hlavní hrdinky harlekýnek, které jsem v mládí hodně četla. Nejsem ani vdaná, ani rozvedená a s nikým nechodím. Kdysi bych byla stará panna, ale teď už se tomu tak neříká, protože to evokuje určitou sešlost, a být sešlý přece nikdo nechce. Do loňského léta jsem učila třetí třídu na Appletonově základní škole v Cambridge v Bostonu a možná se tam vrátím a budu to dělat i dál, ještě nevím. Nebo taky možná podpálím celý svět.

Možná.

Měli byste vědět, že i když nejdu pro sprosté slovo daleko, před dětmi tak nikdy nemluví — až na jeden nebo dva případy, kdy mi vyklouzlo osamocené „sakra!“, ale jenom polohlasem a jenom výjimečně. Pokud si říkáte, jak může tak naštvaná osoba učit malé děti, ujišťuju vás, že vzteku jsme

schopni všichni, a někteří jsou k němu obzvlášť náchylní, ale abyste byli dobrým učitelem, musíte se umět ovládat, což já umím. Víc než dobře. Vychovali mě tak.

Navíc taky nejsem žádná podivínka, která by za svoje neštěstí nenáviděla celý svět. Respektive, v určitém slova smyslu podivínka jsem — ale není jí snad každá žena, která musí uhýbat stranou, ustupovat a přenechávat prostor ostatním, bez uznání, obdivu nebo poděkování? Ve dvaceti a ve třiceti je nás hodně, ve čtyřiceti a v padesáti celé zástupy. Svět by ale měl vědět, kdyby mu to ovšem nebylo u prdele, že žádné podivínky nejsme. Nežijeme v ellisonovském sklepe plném žárovek, ani v Dostojevského metaforickém podzemí. My jsme vždycky z vyšších pater. Nejsme brontěovské šílené ženy z podkroví — ty mají pozornosti dost, ať už v dobrém, nebo špatném smyslu. My jsme ty tiché ženy z posledních dveří ve třetím patře, jejichž odpadky jsou vždycky vyneseny, ty, které vás s radostným úsměvem vesele pozdraví na schodech a které za zavřenými dveřmi není nikdy slyšet. Žijeme životy tichého zoufalství, my ženy z horního patra, ať už chováme nějakou zatracenou kočku nebo otravného poskakujícího labradora, anebo ne, a absolutně nikdo si nevšimne, že máme vztek. Jsme naprosto neviditelné. Myslela jsem si, že to tak není, nebo aspoň ne u mě, ale pak jsem zjistila, že jsem úplně stejná. Teď už zbývá jenom přijít na to, jak s tím pracovat, jak tu neviditelnost využít, abych mohla vypustit ten oheň.

V životě jde o to rozhodnout se, na čem záleží. Realitu určují představy. Přemýšleli jste někdy, jestli byste radši uměli létat, nebo byli neviditelní? Už léta se na to lidí ptám a myslím si, že jejich odpověď mi odhalí, kým jsou. Žiju ve světě letců. Děti jsou skoro vždycky letci. A ženy z horního patra taky. Občas se nějaký nenasyta zeptá, jestli by nemohl umět obojí, a někteří — podle mě jsou to potměšilí mizerové bažící po moci,

kteří musí mít všechno pod kontrolou — volí neviditelnost. Většina z nás ale chce umět létat.

Pamatujete se na ty sny? Už se mi nezdají, ale bývaly potěšením mého mládí. Postavit se tváří v tvář beznaději — psům, kteří mě pronásledují, anebo našťvanému chlápku, co mi hrozí pěstí nebo nějakou tyčí — a jenom zamávat rukama, pomalu se vznést, přímo nahoru jako vrtulník nebo nějaké božské zjevení, a pak si jen tak svobodně plachtit. Létala jsem nad střechami, zhluboka lokala vítr, klouzala po vzdušných proudech jako po vlnách, přes pole a přes ploty, podél pobřeží a nad zčeřeným, indigově modrým mořem. A pamatujete si, jak zářivá byla obloha, když jste letěli? Mraky jako osvětlené polštáře, mokré a hutné, když se do nich odvážíte, a hle — ten zázrak, co je za nimi! Létání mi kdysi bylo vším.

Došla jsem ale k závěru, že to byla špatná volba. Když si totiž myslíte, že svět patří vám, ale ve skutečnosti jenom od něčeho odlétáte pryč, ti pronásledující psi a chlápek s tyčí nezmizí jenom proto, že už je nevidíte. Ti jsou skuteční.

Co se týče neviditelnosti, ta dělá svět opravdovějším. Vjdete do místnosti, ve které jakoby nejste, a slyšíte, co lidi říkají, když se nemusí hlídat, vidíte, jak se pohybují, když jste pryč. Vidíte je bez masek, anebo naopak ve všech maskách, které mají, protože je můžete vidět kdykoli. Zjistit, co se děje, když tam nejste, může být celkem bolestivé, ale na druhou stranu, aspoň to víte.

Tak vidíte, celé ty roky jsem se mýlila. Většina ostatních lidí taky. A teď, když jsem zjistila, že neviditelná doopravdy jsem, teď obzvlášť musím přestat chtít létat. Chci přestat mít tu potřebu. Chci to všechno vrátit zpátky, ale zároveň nechci. Chci tu svou bezvýznamnost nějak využít. Nemyslete si, že to nejde.

2

Všechno to začalo tím chlapcem. Jmenoval se Reza. Dokonce i když jsem se s ním setkala naposledy, naposledy ve svém životě, letos v létě, když už byl dávno jiný, téměř mladý muž nelogických proporcí, s dlouhýmnosem, pupínky a přeska-kujícím hlasem začínající dospělosti, pořád jsem v něm viděla tu dřívější dokonalost. Ten obraz mi pořád září v mysli, spo-řádaný osmiletý chlapec, pohádkové dítě.

První školní den přišel do hodiny pozdě, vážný a nejistý, šedé oči doširoka otevřené, jeho husté dlouhé řasy se i přes viditelnou snahu nemrkat, a hlavně se nerozplakat chvěly. Všechny ostatní děti — většinu z nich jsem znala z loňských přestávek na školním hřišti, některé dokonce i jménem — při-šly včas a stihly se nachystat, měly svoje aktovky s učebnicemi a svačinami, rodiče jim na rozloučenou zamávali ode dveří, některé měly pořád ještě růžový otisk máminy rtěnky na tvá-řích; našly si svoje místo a všichni jsme se navzájem předsta-vili a každý řekl jednu hlavní zajímavost o svých prázdninách (dvojčata Chastity a Ebulience strávila dva měsíce u babičky na Jamajce, babička chovala kuřata — jedna zajímavost na kaž-dou z nich, Mark T. si sestavil motokáru a jezdil s ní v parku, Shi-shina rodina si z útulku vzala osmiletého bígla jménem Superman — „Je stejně starý jako já,“ řekla pyšně — a tak dále), a pak jsme se pustili do sestavování pravidel chování ve třídě („Nepřdět,“ zavolal zezadu od okna Noah, což vzbudilo všeobecné veselí), když tu se otevřely dveře a vstoupil Reza.

Věděla jsem, kdo to je, protože všichni ostatní z mého seznamu už byli na místě. Zaváhal. Opatrně našlapoval ve

svých strohých uzavřených sandálech, jako by kráčel po laně. Nevypadal jako ostatní děti — ne kvůli olivové pleti, drobnému hustému obočí, ústům, ale kvůli upravenému, formálnímu a nezvyklému oblečení. Měl na sobě modrobílé kostkovanou košili s krátkým rukávem a dokonale vyžehlené tmavomodré lněné kalhoty. V sandálech ponožky. Nenesl si žádnou aktovku.

„Reza Šahíd, že?“

„Jak to víte?“

„Děti,“ vzala jsem ho za ramena a pootočila směrem ke třídě, „tohle je náš poslední nový žák. Reza Šahíd. Vítej.“

Všichni nahlas volali: „Ahoj, Rezo,“ a já si i zezadu všimla, jak se Reza snaží sebou necukat: vlasy nad čelem jako by se mu posunuly nahoru a špičky uší se mu třásly. Už v tu chvíli jsem si ten zátylek zamílovala, ty pečlivě upravené černé kudrny jako mořské vlny lemující nerovné pobřeží podél jemného, křehkého mysu jeho krku.

Už jsem ho totiž znala, víte. Nevěděla jsem, že se jmenuje Reza, nikdy by mě nenapadlo, že bude mým žákem ve 3. E, ale setkala jsem se s ním o týden dřív v supermarketu, zírala jsem na něj a on zíral na mě, a dokonce jsme se společně i trochu zasmáli. Bojovala jsem u pokladny s taškami, jedna měla utržené ucho a já se ji snažila chytit zespoda, zbytek nákupu ve druhé ruce, ale podařilo se mi jen vysypat všechna koupená jablka na podlahu. Celá jasně červená se rozkutálela až ke kavárenským stolkům u oken. Rozběhla jsem se za nimi, v předklonu, nákupní tašky a kabelku jsem nechala položené uprostřed uličky. Na kolenou jsem sahala pod stůl pro posledního zbloudilce, levou rukou jsem si nemotorně tiskla k hrudi čtyři otlučená jablka, když vtom mě krátké jiskřivé zasmání přimělo vzhlednout. Přes zadní stranu vedlejší sedačky se naklánělo krásné dítě s rozčuchanými poskakujícími

kudrnami, v tričku umolousaném od předchozího skotačení a krvavé omáčky, kterou mělo kdoví s čím k obědu.

„Co je tady sakra k smíchu?“ S tím *sakra* jsem si nemohla pomoci.

„Vy,“ odpověděl po chvilce ticha, ústa vážně stažená, ale v očích veselí. Měl silný přízvuk. „Jste hrozně srandovní, v těch vašich jabkách.“

Mohlo za to něco v jeho obličejí, matná jemnost tváří s mírným nádechem do růžova, bujnost černých vlasů, obočí a řas, pobavený intenzivní pohled šedých očí s drobnými skvrnkami — proti své vůli jsem se usmála, pohlédla na ty dvě hromádky potravin, které jsem nechala stát kousek od pokladny, představila si svůj ježibabí tanec nad podlahou, viděla se tak, jako viděl on mě. „Asi máš pravdu.“ Postavila jsem se. „Dáš si?“ nabídla jsem mu poslední jablko zachráněné z prachu. Nakrčil nos a znovu se krátce zasmál.

„Už se nehodí.“

„Ne,“ řekla jsem. „Asi ne.“

Cestou ke dveřím jsem se za ním ještě jednou ohlédla. Nebyl tam ani s matkou, ani s otcem. Jeho slečna na hlídání, mladá, s obrovskými ňadry, položila potetovanou ruku — vzor byl keltský — na opěradlo sedačky. Měla rudé vlasy a ve spodním rtu něco, co vypadalo jako zavírací špendlík. Líně odtrhávala listy salátu, jeden po druhém, a pozorovala obchod, jako by to byla televize. Chlapec se přestal vrtět a upřel na mě pohled, bezostyšný a dlouhý, ale bez výrazu, a když jsem se na něj usmála, otočil se. To tedy byl Reza.

Brzy bylo jasné, že jeho angličtina je dost omezená, ale nebála jsem se o něj. Ten první školní den jsem si večer otevřela jeho složku a zjistila, že bydlí v bytě, který je součástí luxusního univerzitního bytového komplexu ve slepé ulici u řeky. To znamená, že jeho rodiče jsou nejenom vysokoškoláci, ale že na univerzitě pracují anebo jsou to nějak jinak významní lidé.

Oba, nebo aspoň jeden z nich, budou umět dobře anglicky, budou schopní mu pomoci, a vzhledem k tomu, že jsou sami akademici, bude jim na tom záležet, čímž bylo z poloviny vyhráno. Navíc i on sám se chtěl učit. To bylo vidět už první den: když neznal nějaké slovo, ukázal na něj, zeptal se ostatních: „Co je tohle?“ a jejich odpověď několikrát zopakoval svým zvláštním cizím, lehce skřípavým hlasem. Když šlo o něco abstraktního, snažil se to předvést, čemuž se ostatní smáli, on se ale nenechal odradit a zůstal naprosto klidný. Díky Noahovi se ještě před polední přestávkou naučil slova „prdět“ a „prdel“. Zakročila jsem vysvětlením, že za slušnější označení se považuje „ zadek“ a „hýždě“, to mu ale moc nešlo vyslovit. V jeho podání to znělo spíš jako „išťě,“ což mi připadalo dojemné, protože se tak hrozně snažil.

A to byl třetí důvod, proč jsem věděla, že uspěje — osobní kouzlo. Nebyla jsem jediná, komu učaroval, všimla jsem si, že na něj děvčata civí a špitají si a že se ostražitost chlapců postupně rozplývá, jak se Reza projevuje jako správný kluk, neohrožený a vesele soutěživý při hrách, přesně ten typ, který chcete mít ve svém družstvu. A s učiteli to bylo stejné — Estelle Garciová, fyzikářka, o něm na poradě poznamenala: „Víte, ono to někdy až tak nevadí, když dítě neumí pořádně anglicky. Když je dostatečně nadšené, dá se to překonat.“

Namítla jsem, ať si vzpomene na ruského chlapce Ilju a Vietnamce Duonga a půl tuctu dalších dětí, které se celou základku topily ve své lámané angličtině, takže je člověk na střední posílal v obavách, že se dostanou do špatné party nebo školy nechají nebo něco ještě horšího. Občas to bylo úplně nevyhnutelné.

„Snad se takhle nebojíš už první týden? Vždyť ten kluk to všechno nasává jako houba.“

„O něj se nebojím ani trochu,“ řekla jsem. „Ale on je výjimka.“

Výjimečný. Přízpůsobivý. Soucitný. Šlechetný. Tak inteligentní. Tak bystrý. Tak milý. S takovým smyslem pro humor. Co jiného mohla naše chvála znamenat, než že jsme se do něj všichni tak trochu zamilovali a byli jím uchvázeni? Bylo mu osm, obyčejné osmileté dítě jako každé jiné, ale všichni jsme ho chtěli pro sebe. O Erikovi P., Darrenovi nebo buclatém Milesovi, z jehož tmavých kruhů pod očima vyzařovala skleslost, jako by celý život po někom truchlil, jsme takhle nemluvili. Pořád jim říkáme, že každý je nějak nadaný. Že každý má na něco talent. Každý si může vybrat, když se bude snažit. Reza, obklopený svým kouzlem a krásou jako síť, nám ale ukázal, že to není tak úplně pravda.

Když během prvního týdne na hřišti ve veselém zápalu spontánního fotbalového zápasu omylem vrazil do Françoise tak, že spadla na zem, vzal ji kolem chvějících se ramen a seděl s ní na kraji hřiště, dokud nebyla schopná vrátit se zase zpátky do hry. V očích měl slzy, viděla jsem to. Když zjistil, že Aristide, jehož rodiče byli z Haiti, umí francouzsky, úplně se rozzářil a ti dva spolu pak prodrmolili celou polední pauzu, dokud si Mark T. a Eli nepostěžovali, že si připadají odstrčení, načež Reza přikývl, na chvíli zavřel oči a přepnul zpátky do své lámané angličtiny, která pro něj byla tak nedokonalým vyjadřovacím prostředkem. Ani jsem ho o to nemusela žádat a od té doby s Aristidem mluvili francouzsky jenom po škole cestou domů. Během jednoho obzvlášť hlučného odpoledne hned ze začátku roku, kdy venku lilo, děti byly celý den zavřené vevnitř a obloha byla tak tmavá, že se třída utápěla v otravném šeru, jsme měli výtvarku — což by měl být můj nejoblíbenější předmět, vzhledem k tomu, že jsem, nebo se aspoň tvářím jako umělkyně — a kluci dostali ten skvělý nápad, že budou vymačkávat tempéry z tuby, napřed na papír, ale než jsem si toho stihla všimnout, rozšířili oblast taky na nábytek, podlahu a sebe navzájem — tehdy jsem, navzdory své značné

schopnosti sebeovládání, kterou se tak ráda chlubím, zvýšila hlas a zaburácela, že mě opravdu zklamali, a Reza pak za mnou přišel po vyučování, celou hodinu po onom incidentu, a svou malou, křehkou ručku mi položil na předloktí.

„Mrzí mě to, slečno Eldridgeová,“ řekl. „Mrzí mě, že jsme dělali nepořádek a že se zlobíte.“

Jeho opatrovnice už přešlapovala u dveří, spodní ret se jí blyštil. Jinak bych ho snad objala; na chvílku mi připadalo, jako by to bylo moje vlastní dítě.

Děti. Já a děti. Děti a já. Jak jsem mohla zrovna já být neoblíbenější učitelkou třetí třídy Appletonovy základní školy? April Wattsová, která učí paralelní skupinu, je učitelka jako z viktoriánského románu. Její vlasy připomínají hnědou cukrovou vatu, našlehanou do vzdušného protáhlého útvaru kolem hlavy, na svět mlhavě mžourá skrz silné brýle, modré oči zvětšené a pokřivené tlustými skly jako ryba v kulatém akváriu. I když jí je teprve něco málo přes padesát, nosí kvůli svým křečovým žilám stahovací punčochy a nemá, chudinka, absolutně žádný smysl pro humor, ani špetku. Nemají mě radši kvůli těm vlasům, brýlím nebo křečovým žilám, ale právě kvůli poslední zmíněné charakteristice. Jsem známá tím — a neříkám, že jsem na to pyšná — že se někdy směju tak moc, až spadnu ze židle, což vyvažuje ty moje burácivé výbuchy. Řekněme, že moje emoce jsou v celé své škále pro děti srozumitelné, což mi zní pedagogicky správně.

Když mi otec jednoho dítěte před pár lety řekl, že přesně naplňuju jeho představu učitelky, byla to pro mě zároveň pochvala i zdrcující rána. Doslova řekl: „Jste jako z reklamy na učitele. Úplně typická.“

„Co tím přesně myslíte, Rossi?“ zeptala jsem se s širokým, předstíraným úsměvem. Bylo to na pikniku u příležitosti konce školního roku a kolem mě se v nelítostné sluneční výhni na

hřišti shlukli tři nebo čtyři rodiče, v rukou miniaturní plastové lahve s limonádou a ubrousky od kečupu, kterými si utírali ústa nebo ústa svých dětí. Hotdogy, jak ty opravdové, tak jejich vegetariánské tofu varianty, už byly sněžené.

„Já vím, jak to myslí,“ ozvala se Briannina matka Jackie. „Že když jsme byli malí, všichni jsme chtěli učitelku, jako jste vy. Nadšenou, ale přísnou. Takovou, co má hodně nápadů. Učitelku, která si děti získá.“

„Tak jste to myslel?“

„Asi ne tak docela,“ řekl a já jsem si překvapeně všimla, že se mnou flirtuje. Rodiče z Appletonu moc neflirtují. „Ale skoro. Měl to být kompliment.“

„Tak v tom případě děkuju.“

Vždycky v tom, co lidi říkají, něco hledám. Když mi řeknou, že si děti umím „získat“, bojím se, že tím myslí, že nejsem dostatečně dospělá. Manžel jedné mé známé, který učí na vysoké škole, přirovnal děti k duševně nemocným. Často o tom přemýšlím. Říká, že děti žijí na pokraji šílenství, že jejich zdánlivě bezdůvodné chování mívá stejnou snovou logiku jako chování choromyslných. Víím, co tím myslí, a protože umím být s dětmi trpělivá a tu logiku odhalovat — ona tam totiž vždycky někde je, a jakmile ji jednou objevíte, je nevyvratitelná — došla jsem k názoru, že k dospělým, ať už zdravým, nebo duševně nemocným, by se mělo přistupovat stejně. Když to berete takhle, nikdo vlastně není šílený, jenom nepochopený. Když Briannina matka řekla, že si děti umím získat, jedna moje část se naparovala jako páv, ale ta druhá si myslela, že mě právě označila za blázna. Anebo mě přinejmenším vyčlenila z klubu plně dospělých. A to nakonec vysvětluje — když ne mně, tak nějakému prorockému vykladači, který má podávání vysvětlení na starosti — proč sama děti nemám.

Kdybyste se mě po maturitě zeptali, kde budu, až mi bude čtyřicet — a někdo se mě na to ptát musel, v mé dávno ztracené ročence je určitě někde zasutý odstavec o mých plánech do budoucna — asi bych začala básnit o rozevláté umělkyni pracující ve svém vzdušném ateliéru, dětech — několika, ve věku tak pět, sedm a devět let — skotačících v zahradě zalité sluncem spolu s jedním nebo dvěma velkými psy. Nedokázala bych vám popsat zdroj příjmů, který by tuhle představu financoval, ani otce těch dětí: muži mi v té době připadali v porovnání s dalšími věcmi vedlejší. Děti by nepotřebovaly ani žádnou chuťvu: hrály by si zázračně samy, bez hašteření, aniž by měly jakoukoli potřebu rušit umělkyni při práci, dokud by neměla hotovo, a potom by byl čas na obligátní úžasný piknik pod korunami stromů. Žádné peníze, žádný chlap, žádná pomoc — důležité v té představě bylo světlo, práce, zahrada a především děti. Pokud bych ten sen měla nějak zredukovat, dát pryč všechno postradatelné, pak bych vynechala piknik, psy, zahradu a pod nátlakem i ateliér. Na moje umění by mi asi stačil i kuchyňský stůl, kdyby to bylo potřeba, nebo podkroví či garáž. Umění a děti ale byly bez diskuze.

Nedá se úplně říct, že umělkyní nejsem ani že nemám děti. Jenom se mi to podařilo zařídit tak trochu nevalně, nebo vlastně možná skvěle, záleží, jak se na to díváte. Děti opouštím, když skončí škola, svému umění se věnuju — a ne u kuchyňského stolu, mám na to vyhrazený celý jeden pokoj, dokonce se dvěma okny — po večerech a o víkendech. Není to moc, ale lepší než nic. A během toho roku se Sirenou, kdy jsme sdílely vzdušný ateliér, kam jsem se vždycky tak těšila, že na něj stačilo jen pomyslet a srdce mi poskočilo radostí, to bylo dokonalé.

Vždycky jsem si myslela, že to dotáhnu dál. Ráda bych svůj neúspěch dala za vinu okolnímu světu, ale to selhání — selhání,

kteřé mě občas úplně zahltí vztekem, takovým, že bych nejradši kolem sebe začala plivat — je jenom moje vina. Za to, že jsem nedokázala překonat překážky a ustrnula v průměrnosti, si můžu jen já sama. Tak dlouho, skoro celý život, jsem si myslela, že jsem dost silná — spíš jsem ale jenom špatně chápala, co to síla je. Myslela jsem, že velikosti, své velikosti, dosáhnu tím, že budu zapadat, že si po sobě vždycky uklidím každý nepořádek, podobně jako když se děti učí, že nejdřív musí dojít salát a až pak dostanou zmrzlinu. Jenže se ukázalo, že to je pravidlo pro slabochy, protože salát má rozměry Mount Everestu a zmrzlina na druhé straně stolu každou vteřinou víc a víc taje. Brzy na ni přijdou mravenci. A pak se objeví dospělí a odnesou ji. Jaké sebevědomí jsem musela mít, když jsem si myslela, že můžu být spořádaným jedincem a hodnotným členem rodiny a společnosti a zároveň tvořit. Směšné! Copak jsem si myslela, že jsem tak silná?

Ne, být silná celou tu dobu znamenalo dokázat je všechny poslat do hajzlu, otočit se zády ke všemu utrpení a nerušeně se zabývat především svými touhami. Muži v tom mají celé generace praxe. Přišli na to, jak zplodit děti a nechat jejich výchovu na ostatních, jak uklidnit jejich matky pouhým telefonátem odněkud zdaleka, jak trvat na tom (se stejným klidem, jako by tvrdili, že na obloze svítí slunce a myslet si cokoliv jiného je šílenost), že jejich práce je ze všeho nejdůležitější a musí být odvedena přednostně. Taková síla nemá ve svých mladických vizích žádné zahrady, psy ani pikniky, žádné děti a žádnou oblohu: zaměřuje se jenom na jednu věc, ať jsou to peníze, moc, nebo malířský štětec a plátno. Vlastně je to spíš porucha vidění, to přece musí být jasné úplně každému. Je to krátkozrakost. Ale o to jde. Všechno — a všechny — ostatní musíte brát jako postradatelné, jako něco míň, než jste vy.